

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1918 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss garanti från statens sida för obligationer, utgivna av ett aktiebolag med uppgift att åt utländska banker och bankirer bereda svensk kredit.

I en den 8 februari 1918 till riksdagen avlåten proposition, nr 74, vilken för förberedande behandling remitterats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att såsom säkerhet för obligationer, utgivna av ett i huvudsaklig överensstämmelse med de av föredragande departementschefen angivna grunder bildat aktiebolag, må genom riksgäldskontoret tillhandahållas bolaget ett belopp av 10,000,000 kronor i av svenska staten utgivna 5 procents obligationer.

I detta ärende har departementschefen till ovanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

Departementschefen.

»Bland de olika problem av ekonomisk innebörd, som den nuvarande kristiden medfört, har finansieringen av varuutbytet med främmande länder mer och mer trängt i förgrunden. Jag lär icke behöva uppehålla mig vid svårigheterna att i nödig utsträckning hålla i gång den för vårt land behöfliga importen av för oss erforderliga varor och exporten av våra egna alster, i den mån vi själva kunna undvara dem. Till dessa svårigheter hava nu också sällat sig de icke mindre betydande att finansiera de internationella affärer, vilka kunna komma till stånd. Ytterst är anledningen härtill att söka i de rubbningar, de olika ländernas valutor undergått genom kristidens inverkan. Men härtill har på senare tid även kommit en medveten strävan från de

främmande, med oss affärsdrivande ländernas sida att genom åtskilliga i samband med varuutbytet stående finanstransaktioner söka i görligaste mån uppväga den nedsättning i förhållande till vår valuta, deras egen under krigets inverkan lidit. I sin enklaste men ock mest påtagliga form har denna strävan tagit sig uttryck i en fordran från dessa länders sida att vid köp av svenska varor erhålla mer eller mindre långvarig kredit. Därjämte har på sista tiden krav framställt att vid import till Sverige av varor från främmande land utom den avtalade köpeskillingen kredit här i Sverige skulle beredas det exporterande landet, vilket med den sålunda vunna krediten kunde, oberoende av växlingarna i den egna valutan, likvidera de inköp av svenska varor, som för landet i fråga kunde äga rum. Såväl i ena som andra fallet bindas härigenom våra egna betalningsmedel, ofta under särdeles ovissa villkor. Det är uppenbart, att en sådan kreditgivning i större utsträckning och i längden icke kan undgå att menligt inverka på köpkraften eller den internationella kursen på vår egen valuta, i den mån vi icke genom liknande åtgärder å vår sida kunna motverka det eller den nuvarande kristiden förlänges.

Under kristidens början var den affärsrättiga finansieringen av vårt varuutbyte med utlandet helt överlämnad åt den enskilda affärsverksamheten. Sedan den emellertid med de allt hårdare former, vartill jämväl för handelns del kriget urartat, syntes antaga ovan angivna riktningar och från flera håll varnande röster höjts mot att lämna den ifrågavarande finansieringen alldeles oreglerad från statens sida, utfärdades i början av nästlidna höst från riksbanksfullmäktiges sida ett cirkulär, vilket, med hänsyn till behovet att i största möjliga mån råda bot på de olägenheter, vilka ansågos förbundna med en dylik oreglerad kreditgivning till utlandet, till ledning för exportörer, banker och andra kreditgivare allmänt angav de betalningsvillkor, vilka borde fordras vid försäljning av svenska varor till utlandet. Samtidigt fann Eders Kungl. Maj:t gott inrätta ett finansråd, till vilket frågor om tillämpningen av sådana villkor i fall av behov kunde hänskjutas. Detta finansråd har sedermera varit i oavbruten verksamhet, och jag anser mig kunna uttala den mening, att genom dess arbete i samförstånd med våra större enskilda penninginrättningar, vilka ju huvudsakligen hava att sörja för finansieringen av varuutbytet med utlandet, åtskilliga olägenheter av en eljest oreglerad kreditgivning till utlandet kunnat avvärijas.

Sedan emellertid varuknappheten med världskrigets oavbrutna fortsättande alltmera stegrats och fordringarna i samband därmed på

olika fördelar vid export av egna varor från de främmande länderna alltmera skärpts, har det visat sig erforderligt att kunna på det för oss minst olägliga sätt finna en form, i vilken kredit kunde beredas utlandet i sådana fall, där det, trots alla de olägenheter, vilka därmed än vore för oss förbundna, likväl av andra skäl vore en viktig statsangelägenhet att en sådan kredit kunde anordnas. Då det icke gärna lät sig tänkas, att staten själv och direkt anordnade denna kredit — här för saknas ju bland annat från statens sida nödiga organ —, har den lämpligaste utvägen synt mig vara att genom enskilda penningeinträttningar, men under viss kontroll och garanti av staten, bildades ett företag, vilket efter anskaffande av erforderliga medel genom upplåning inom landet kunde tillhandahålla utlandet den kredit, som kunde bära medgivnas. Givetvis skulle härmed avses att ordna allenast den kredit, vilken här efter kunde komma i fråga. Jag har därför med några av våra större banker och under förutsättning av riksdagens medgivande till den garanti, vilken från statens sida kunde för företaget behövas, träffat en preliminär överenskommelse, enligt vilken dessa banker skulle för ändamålet i fråga bilda ett aktiebolag, för vars närmare organisation enligt denna preliminära överenskommelse jag strax skall lämna en redogörelse.

Dessförinnan vill jag förutskicka, att över grunderna till denna organisation fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret beretts tillfälle avgiva yttrande, därvid de senare framhållit, att de icke ansåge sig hava anledning uttala sig i fråga om behovet av en kreditinstitution av ifrågavarande art utan utgått från att ett sådant behov av verkligt trängande art föreläge. Under denna förutsättning hava dessa fullmäktige icke velat avstyrka, att det ifrågasatta bolaget utrustades med en garantifond av 10,000,000 kronor i statsobligationer. Fullmäktige i riksbanken hava beträffande bolaget och dess uppgift i allmänhet erinrat, hurusom kreditgivningen till utlandet efter hand under senaste tiden antagit en omfattning, som ur olika synpunkter gäve anledning till de allvarligaste betänkligheter. Det oaktat torde enligt vad erfarenheten givit vid handen fortsatt kreditgivning icke kunna undvikas. Men krediter till utlandet av det slag, varom här vore fråga, borde beviljas endast genom sådant avtal, som tillförde landet fördelar, vilka uppvägede olägenheterna av kreditgivningen. Vidare borde så vitt möjligt det villkor uppställas, att beviljad kredit finge användas endast till betalning av i Sverige köpta svenska varor. Då ordnandet av dessa krediter under den senaste tiden mötte allt större svårigheter, borde ett organ skapas, genom vilket oundvikliga

krediter kunde lämnas. Någon annan utväg än bildandet av ett för ändamålet avsett aktiebolag torde icke givas.

I infortrat underdånigt utlåtande har jämväl finansrådet förklarat sig anse det ifrågasatta aktiebolaget erbjuda en god utväg för ifrågasvarande krediters ordnande. Finansrådet förutsätter emellertid, att avtal om kredit icke kommer att av bolaget träffas utan att avtalet dessförinnan varit underställt finansrådets yttrande.

Jag övergår härefter till den närmare redogörelsen för det föreslagna bolaget, sådant detsamma preliminärt är avsett att ordnas. Bolagets aktiekapital skulle utgöra 10,000,000 kronor och tecknas av de banker, med vilka jag träffat den preliminära uppgörelsen.

Bolagets verksamhet skulle hava till föremål att åt utländska banker och bankirer bereda svensk kredit, vartill medel skulle anskaffas genom av bolaget utfärdade obligationer.

Svenska staten skulle såsom en garantifond genom riksgäldskontoret tillhandahålla bolaget ett belopp av 10,000,000 kronor i svenska statens obligationer, uppsägbara från innehavarens sida samt förskrivna med 5 procent årlig ränta. Dessa obligationer skulle utgöra tilläggssäkerhet för bolagets obligationslån och skulle, därest de ej på sätt jag strax skall angiva tagits i anspråk, utan vederlag återlämnas av bolaget till riksgäldskontoret vid bolagets upplösning. Kupongerna till dessa statsobligationer skulle utan vidare allt efter deras förfallande återlämnas till riksgäldskontoret av bolaget. De av svenska staten överlämnade obligationerna skulle för inlösen av bolagets obligationslån icke få tagas i anspråk annat än i den mån bolagets aktiekapital och egna fonder samt den direkt för obligationslånen pantförskrivna säkerheten därtill ej skulle förslå. För andra bolagets förbindelser än obligationslånen skulle garantifonden ej svara.

Bolagets årliga utdelning till aktieägarna skulle ej få överstiga 6 procent å aktiekapitalet. Sedan stadgad avsättning till reservfond och nämnda utdelning till aktieägarna ägt rum samt dessa senare, därest under ett eller flera år sådan utdelning ej ägt rum, även bekommit vad däruti brustit, skulle årsvinsten fördelas så, att två tredjedelar därav tillföle bolaget och en tredjedel staten. Det samlade beloppet av statens vinstandelar skulle emellertid utbetalas först vid bolagets upplösning utan rätt för staten till någon räntegottgörelse för den tid, dess vinstandelar inestått hos bolaget.

Bolagets styrelse skulle utgöras av sju personer, av vilka Kungl. Maj:t skulle utse ordföranden, fullmäktige i riksbanken och i riksgälds-

kontoret vardera en samt aktieägarna återstående fyra. För samtliga styrelsens ledamöter skulle utses jämväl suppleanter.

Bolagets verksamhet skulle upphöra senast före utgången av år 1923.»

Under återopande av vad sålunda anförts och under påpekande, att jämväl enligt departementschefens mening avtal om kredit icke borde av bolaget träffas utan att avtalet dessförinnan varit underställt finansrådets yttrande, hemställde departementschefen om avlåtande av nu förevarande proposition.

Enligt vad utskottet erfarit, är avsikten ej att ifrågavarande bolag eller däri intresserade banker skola erhålla någon monopolställning vare sig beträffande kreditgivning eller i avseende å reglerande av export och import. Vid sådant förhållande får utskottet, som vill betona angelägenheten av att, såsom fullmäktige i riksbanken framhållit, krediter till utlandet av det slag, varom här är fråga, beviljas endast genom avtal, som tillföra landet fördelar, vilka uppväga olägenheterna av kreditgivningen, samt att så vitt möjligt det villkor uppställles, att beviljad kredit må användas endast till betalning av i Sverige köpta svenska varor, hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må medgiva, att såsom säkerhet för obligationer, utgivna av ett i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över finansärenden den 8 februari 1918 angivna grunder bildat aktiebolag, med uppgift att åt utländska banker och bankirer bereda svensk kredit må genom riksgäldskontoret tillhandahållas bolaget ett belopp av 10,000,000 kronor i av svenska staten utgivna 5 procents obligationer.

Stockholm den 19 februari 1918.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Hallin, Ekman, Gustafsson*, friherre *Langenskiöld, Nilsson, Wickman* och *Roos* samt
av andra kammaren: herrar *Kristensson, Berg* i Munkfors, *Borg, Sommelius, Bogren, Edbom, Henrikson* och *Persson*.